

Hans Holm, Kbh., og med guldgaloner fra Kongelig Hof-Guldtrækkerinde W. B. Loria's Efterfølger, Kbh.³¹ Klædet fik 1862 kors af guldbroka-de.¹⁹ 5) Nyere, grønt, med guldkors og -frynser;⁹² fjernet 2003.³²

Alterdug, 1955, hvid bomuld, med blomster- og korsmotiver samt Jesusmonogram i broderie anglaise. Broderet datering.

Blandt de kendte *†alterdug*e kan nævnes: 1) Anskaffet efter o. 1664,²⁸ men omtalt som 'gammel og affældig' 1699⁹³ og kasseret inden 1718.³⁴ 2-3) Omtalt 1768, den ene med kniplingsbort, den anden 'gammel og ubrugelig'.⁹⁰ 4) 1769, af fint lærred ('kramlærred'), syet af Cathrine Sink, degnehustru i Kerte, jf. *†messeskjorte*.⁹⁰ 5) Senest 1801, 'fileret' af kirkeejerens kusine, Anna Catharina Monrad.³¹ 6) 1846, af lærred og bomuld (shirting), med kniplinger købt fra den københavnske kniplingsforhandler Salomon Davidsen.³¹

Knæleskammel, antagelig fra 2003, kasseformet og med dækkende, blå skindbetræk.

Altartavlen (fig. 39) fra 1758 er et illusionistisk maleri i rokokostil udført af Niels Poulsen Dah-

lin (o. 1720-85) på bestilling af kirkeejer Hans Simonsen. Den er malet på en flade af fyrrebrædder med udsavede sider og en storfeltlysning med et Nadverbillede. Tavlen er sammenbygget med præste- og degnestolene, således at bemalingen fortsættes ud på stolenes frontpaneler og svejfede gardinstangsholdere (s. 7134).

Den egentlige altartavle, ca. 400×350 cm, består af 12 lodrette fyrrebrædder over 4 vandrette og 6 lodrette brædder på hver side af alterbordet.⁹⁴ Bemalingen forestiller en arkitektonisk opbygget altartavle af grå sten samt rødt og grønligt marmor.⁹⁵ I hovedtræk omfatter den et postament, et tredelt og vinkelknækket storstykke med søjler og rokokopilastre og et brudt gavlparti samt storvinger. Tavlen er vist stående på et alterbord. Dette har rocailleprydede hjørner med trekantfremspring på bordpladen.

Valørmaleriets illusionseffekt forstærkes af skyggelægningen, der falder mod venstre (nord) i overensstemmelse med tavlens placering i koret med lysindfald fra dettes sydvindue. Perspektivet er forceret, idet alterbordspladen og tavlens po-

Fig. 38. Alterparti med alterbord 2003 (s. 7107), altartavle fra 1758 (s. 7108, jf. fig. 39) samt præste- og degnestole fra samme år (s. 7134). Foto Arnold Mikkelsen 2024. – Altar with Communion table, 2003, altarpiece from 1758 with priest's and parish clerk's chairs from the same year.

Fig. 39. Illusionistisk altertavle i rokokostil, malet af Niels Poulsen Dahlin, Odense (s. 7108). Foto Arnold Mikkelsen 2024. – Illusionistic altarpiece in Rococo style, painted by Niels Poulsen Dahlin, Odense.

Fig. 40. Paulus, detalje af Niels Poulsen Dahlin's altertavle 1758 (s. 7110, jf. fig. 39). Foto Arnold Mikkelsen 2024. – *Paul, detail of Niels Poulsen Dahlin's altarpiece, 1758.*

Fig. 41. Putto, detalje af Niels Poulsen Dahlin's altertavle 1758 (s. 7111, jf. fig. 39). Foto Arnold Mikkelsen 2024. – *Putto, detail of Niels Poulsen Dahlin's altarpiece, 1758.*

stament ses meget oppefra, mens storgesimsen ikke er nær så fortegnet.

Postamentet er stærkt svunget og malet efter indridsede hjælpelinjer (fig. 42), ligesom også de lodrette linjer på søjlerne og andre væsentlige dele er indridset før maling. Postamentets midterparti er udadbuet og har kartouche med Nadverens indstiftelsesord (1 Kor 11,23-26), der løber bølgende med forgyldt fraktur på sort bund. Postamentfremspringene er diagonalstil-lede og karnissvungne og næsten helt dækket af rocailleornamenter. Herpå står storstykkets to rødlige frisøjler, der har rocaillekapitæl og korte, gyldne bladskeder på såvel det glatte skaft som på prydbæltet. Mellem søjlerne står apostlene Paulus (tv.) og Peter, identificeret ved deres attributter og gengivet som figurer af kød og blod snarere end skulpturimitationer. Perspektivet er drilsk her, idet apostlenes kroppe og klæder går ind foran søjlerne, mens fødderne står på deres

bagside. Storfeltet udgøres af en udsavet lysning med et bagved siddende, oprindeligt Nadvermaleri (beskrivelse ndf.). Feltets øvre og nedre kanter er svejfede, førstnævnte omtrent som en

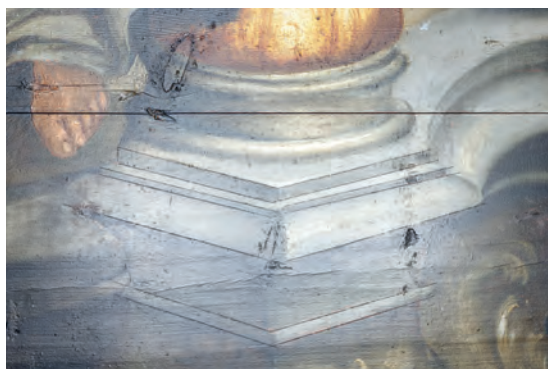

Fig. 42. Indridsede perspektivlinjer, detalje af Niels Poulsen Dahlin's altertavle 1758 (s. 7110, jf. fig. 39). Foto Arnold Mikkelsen 2024. – *Carved perspective lines, details of Niels Poulsen Dahlin's altarpiece, 1758.*

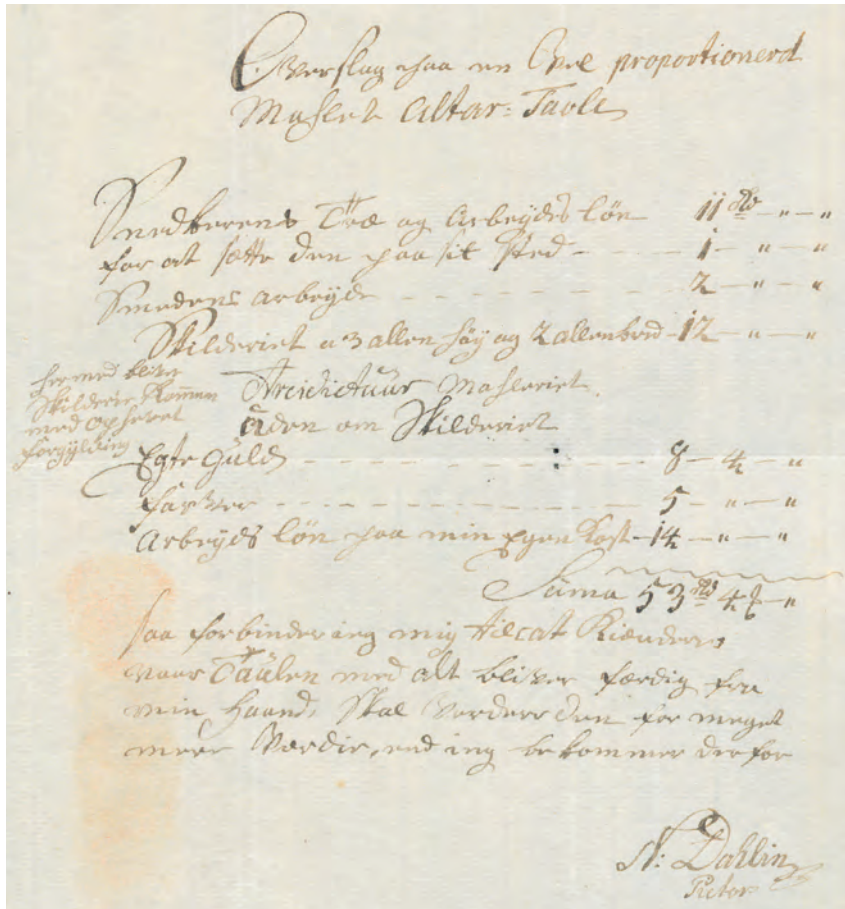

Fig. 43. Maleren Niels Poulsen Dahlins tilbud på en illusionistisk altertavle (s. 7112).
I RAO. – The painter Niels Poulsen Dahlin's offer for an illusionistic altarpiece.

trekløverbue, og begge har påsat, stuklignende rocailleornamentik. Den glatte frise over storstykkets søjler og konsolbærende pilastre er brudt ved storstykkets midterparti, der i stedet rejser sig kronet af Guds Lam med sejrspanen. Heromkring følger sig såvel den forkroppede og riflede gesims som den brudte, opadsvungne og viltter bladkronede gavle, der under baldakiner med bort af halvrossetter viser henholdsvis Guds øje (tv.) og Helligåndsdue, begge i strålekrans og skybræmme. Yderst i en tilbage trukket position sidder halvnøgne ynglinge i skulpturimiterende gråtoner. Tavlenes små vinger er rocailleprydede.

Storfeltsmaleriet, *Nadverens indstiftelse*, er malet med olie på lærred i en kombination af lagvis lasurteknik og lokaldækkende farver (lysmål ca.

170×127 cm). Billedet viser Jesus siddende midt for et aflangt bord med disciplene ligeligt fordelt på hver side. Hans højre hånd er hævet til velsignelse, mens den venstre hviler på brødet, der ligger på bordet ved siden af kalken og påskelammet. Blandt disciplene, hvis hænder for fleres vedkommende er samlet til bøn, ses th. først Johannes og dernæst Peter, der typemæssigt ligner storstykkets Peterfigur. Forrest tv. sidder Judas i gul kjortel, vendt mod beskueren og med pengeposen i hånden. Scenen er sat i et dunkelt, klassicerende interiør med kolossale søjler, en rektantet døråbning med trekantfronton og et skakternet gulv, hvorpå et håndklæde og et stort vaskekar endnu minder om den forudgående fodvask. Rummet oplyses af en seksarmet lysekrone med olielamper, og fra

loftet hænger desuden draperede gardiner. Maleriet har enten forlæg i Boëtius Adamsz Bolswerts kobberstik efter Peter Paul Rubens eller – måske snarere – i ældre, fynske malerier der mere nøje følger dette forlæg (f.eks. Dalum, s. 2848).⁹⁶

Lærredsmaleriet var oprindeligt sømmet på en fyrretræsbagklædning, men er siden 1949 (jf. ndf.) opspændt på endnu et lærredslag i en blændramme med bagplade. På bagsiden af denne plade findes nu forsiden fra (†)alterbordet (s. 7107).⁹⁷

Den illusionistiske tavle er med sikkerhed opsat 1758 og udført af Niels Poulsen Dahlin. Dateringen fremgår dels af en indskrift på þhershskabs-pulpeturet (s. 7134), kopieret på bagsiden af Lukas-relieffet i stolestadernes frontpanel (fig. 34), dels af *Danske Atlas*⁹⁸ og fæstebonden Peder Madsens optegnelser: »1758 blev tavlen insat og Kirken anstrøgen inden til«. ⁹⁹ I Erholm godsarkiv ligger et udateret overslag fra Dahlin (fig. 43), der næsten kun kan vedrøre Røruptavlen:¹⁰⁰

»Overslag paa en Vel proportioneret Mahlet Altar-Tavle Snedkerens Træ og Arbeydsløn 11 Rdl.

for at sætte den paa sit sted 1 Rdl.

Smedens Arbeyde 2 Rdl.

Skilderiet a 3 allen høy og 2 allen bred 12 Rdl.

Hermed bliver Skilderie Rammen med ophevet Forgyldning

Arciedictuur Mahleriet uden om Skilderiet

Egte Guld 8 Rdl. 4 Mark.

Farver 5 Rdl.

Arbeyds løn paa min Egen Kost 14 Rdl.

Sum(m)a 53 Rdl. 4 Mark.

Saa forbinder ieg mig til, at Kiændere naar Taulen med alt bliver færdig fra min Haand, skal vordere den for meget mere Værdie, end ieg bekommer derfor N. Dahlin

Pictor (maler)«. ¹⁰¹

Ophavsmanden fremgår også af optegnelser o. 1802 ved kirkeejer L. C. E. Cederfeld de Simonson, der anfører tavlen 'forfærdiget af kunstmaler Dahlin fra Gyldensteen i Fyn, alt efter salig konferensråd Simonsens foranstaltning i levende live'. ¹⁰²

Tavlen er den ældst kendte af en række lignende illusionistiske tavler fra Niels Poulsen Dahlin, hvoraf de øvrige findes i Verninge u.d.

(s. 3233), Østrup 1769, der står med overmaling fra 1864 (s. 4968), Hjadstrup 1771 (som en nystaffering af en ældre illusionistisk tavle fra 1744) (s. 5006) samt de signerede tavler i Klinte (s. 5540) og Ejlbj (s. 5844), begge fra 1781 ligesom en forsvunden tavle i Melby (s. 5904). En anden forsvunden, men fotodokumenteret tavle i Stenstrup (DK Svendborg 2144) er også tilskrevet Dahlin. Røruptavlen fremstår mere 'vild' end Dahlins senere tavler, der har større præg af nyklassicisme.

Rørops altertavle (og det øvrige malerarbejde i kirken) er Dahlins første kendte entrepriser, efter han 1755 etablerede sig som malermester i Odense og 1757 erhvervede borgerskab. 1759 blev han oldermænd for Odense malerlav, hvilken post han beklædte indtil 1771, da han flyttede fra Odense. 1761 forestod han, atter på Hans Simonsens foranledning, en nystaffering af inventaret i Gelsted Kirke, herunder nye altermalerier (s. 7026).

I Traps 5. udgave omtalte Olaf Olsen Røruptavlen som 'kulisseagtig'. ¹⁰³ Billedkunstneren og kunstkribenten Herman Madsen betegnede den senere som »et helt virtuosnummer« og tog det for givet, at dens forudsætninger skulle findes i samtidens blomstrende teaterkulissemaleri. ¹⁰⁴ Hermed har Madsen måske sigtet til den venezianske teatermaler Jacopo Fabris, der virkede i Danmark fra 1747 og til sin død 1761, hvis ikke til den ældre, københavnske teatermaler Anton Muhle (-1703-48-), jf. ndf.

En direkte forbindelse mellem teatermaleriet og Dahlin kan dog ikke påvises og er ej heller en nødvendig forklaringsramme. Han kan meget vel være stødt på en illusionistisk tradition i sin læretid (først hos Johan Daniel Getreuer og senere Rasmus Wulf) eller ved selvsyn i fynske kirker. For den førnævnte Hjadstrup-tavle 1744 viser sammen med en tavle fra Lumby 1728 (s. 5112), at der også før Dahlins tid fandtes illusionistisk malede tavler på Fyn, men i en mere klassicistisk barokstil. Impulsen hertil er rimeligvis udgået fra førnævnte Anton Muhles malede arkitekturramme fra 1711 i Frederiksberg Slotskirke (DK Kbh-By 3, 373) efter grafisk forlæg. ¹⁰⁵ Et formodentlig ældre, men mere rudimentært eksempel på typen